

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

НАУКОВИЙ ВІСНИК

МИКОЛАЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
імені В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Засновано у 1999 р.

№ 4 (51)
грудень 2015

Внесено до Переліку фахових видань України
галузі «Педагогічні науки»
(наказ МОН України від 29.12.2014 р. № 1528)

Миколаїв
МНУ імені В. О. Сухомлинського
2015

M. PENTYLIUK
Kherson

CULTURE OF PROFESSIONAL COMMUNICATION OF FUTURE SPECIALIST

The article deals with the formation of professional communication students non-philological disciplines, defining its scientific nature. The author considers the professional communication as the basis of training future professionals, the formation of speech culture.

Key words: professional communication, literary language and speech, speech communication, the quality of the professional culture of communication, speech etiquette.

М. И. ПЕНТИЛЮК
г. Херсон

КУЛЬТУРА ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБЩЕНИЯ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ

Статья посвящена проблеме формирования профессионального общения у студентов нефилологических специальностей, определению его научной сути. Автор рассматривает профессиональное общение как основание подготовки будущих специалистов, формирование их речевой культуры.

Ключевые слова: профессиональное общение, литературный язык и речь, речевая коммуникация, качества культуры профессионального общения, речевой этикет.

Стаття надійшла до редколегії 12.10.2015

УДК 37.013+371

О. В. ПЕРЕПЕЛИЦЯ
м. Миколаїв
oksamut1@yandex.ru

ТВОРЧА САМОРЕАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ В СИСТЕМІ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

У статті розкрито теоретичні підходи до розуміння природи, сутності та змісту самореалізації. Висвітлено наукові підходи, погляди щодо розуміння самореалізації особистості в сучасній освіті. Акцентується увага на фундаментальних дослідженнях у сучасній психолого-педагогічній науці, на теоретичних підходах до цієї проблеми. Проаналізовано філософські, педагогічні, психологічні літературні джерела з проблеми самореалізації особистості. Розглянуто основні характеристики самореалізації особистості в педагогічному контексті. Відокремлено, що активна творча самореалізація особистості є продуктивна діяльність, спрямована на освоєння цінностей культури та прояв її індивідуальних можливостей і здібностей. Розглянуто модель процесу творчої самореалізації особистості.

Ключові слова: творча самореалізація особистості, сучасна освіта, особистості, компоненти.

Модернізація різних галузей освіти призводить до переосмислення основних напрямів професійної підготовки педагогічних кадрів. У сучасних умовах ключовим напрямом в освіті стає виховання творчої особистості, здатної до самореалізації в рухливих соціально-економічних умовах. Питання творчої самореалізації особистості є постійним для сучасного суспільства в цілому і для освіти зокрема. Змінюється лише динаміка його гостроти: чим девіантним є суспільство, тим воно різкіше й гостріше, й тим важливіша роль у ньому віддається нам.

У процесі вивчення природи творчої самореалізації особистості, її діагностики та

особливостей її розвитку розглянуто питання про те, що творча самореалізація є складним багаторівневим психічним утворенням (І. Золотухіна, М. Коваленко, В. Садова, М. Хурторський та ін.), творча самореалізація розвивається й здійснюється в творчому навчанні (Л. Виготський, А. Мелік-Пашаєв, С. Рубінштейн, Б. Теплов та ін.). У сучасних дослідженнях особливу увагу приділяли проблемам розкриття, виховання та навчання обдарованої особистості (Ю. Бабаєва, Н. Лейтес, Т. Марютина, А. Мелік-Пашаєв, та ін.). Результати аналізу науково-дослідницької літератури показали, що вивчення проблем творчої самореалізації особистості знайшло відобра-

ження в роботах В. Ісаєва, Н. І. Ситникова, низці кандидатських дисертацій (Л. Дроздікова, М. Коваленко, Л. Круглова, В. Стрільців та ін.).

Із точки зору філософського розуміння досліджуваного питання слід вказати, що самореалізація особистості через самовдосконалення має прадавнє коріння (Сократ, Платон, Аристотель, Ф. Бекон, Л. Фейєрбах, Е. Фромм). Розглядаючи радянську й західну наукову літературу, з'ясувалося, що існуючі підходи до самореалізації особистості розрізняються предметом і метою досліджень (А. Адлер, К. Левін, А. Маслоу, К. Ушинський, Е. Еріксон та ін.) [5; 7].

Мета наукової розвідки – розкрити теоретичні підходи до розуміння природи самореалізації особистості. Висвітлити наукові підходи, погляди щодо розуміння самореалізації особистості в сучасній освіті.

Уперше поняття самореалізації (self-realization) вжив у 1962 р. Ф. Бредлі. Розробка проблематики самореалізації триває у прагматизмі (Дж. Дьюї), інтуїтивізмі (Г. Калдервуд), утилітаризмі (У. Уолісс), феноменологічній етиці (А. Гарнет). У середині ХХ ст. самореалізація знову опиняється в центрі уваги дослідників завдяки роботам американських психологів (А. Маслоу, К. Роджерс, Е. Фромм).

Австрійський психолог, психіатр і невролог С. Фрейд був одним із перших, хто побачив потребу людини в самореалізації. Самореалізація, за Фрейдом, проявляється неусвідомлено ще з народження людини як «прагнення до задоволення». На його думку, норми, традиції та правила культури людства пригнічують інстинктивну потребу в самореалізації. Крім основних потреб у їжі, відпочинку й продовженні роду, властивим всім тваринам, у людини виділяються екзистенційні потреби. Вони пов'язані з визначенням людської сутності та безпосередньо впливають на рівень задоволеності життям.

Такий зв'язок Е. Фромм називає потребу в самореалізації. Людина здатна змінити лише способи задоволення: вона може знайти вихід у творчості й у знищенні, у любові та ненависті і т. д.

Саме прагнення вирізнитися серед інших у суспільстві, стало стимулом розвитку людської індивідуальності, а отже й потреби в самореалізації. Отже доводимо, що потреба в

прагненні до самореалізації – родова потреба людини. Парадокс в тому, що, задовольняючи потребу в самореалізації, особистість ніколи не може задовольнити потребу повністю.

Конкретні форми, способи, види самореалізації в різних людей різні, тому різноманіття потреб розвиває багату людську індивідуальність. Говорячи про всебічну й гармонійно розвинуту особистість, потрібно підкреслювати не тільки її здібності, але й різноманіття потреб, у задоволенні яких здійснюється всебічна самореалізація людини [4].

Філософське поняття про самореалізацію розглядали ще в давнину – Упанішад (8–5 ст. до н.е.), в даосизмі (6–5 ст. до н.е.). Вчення про самореалізацію Аристотеля й Платона, «представляє собою не тільки аналіз цього феномена, але й практичні рекомендації щодо шляхів і способів самоздійснення».

На сьогодні не існує єдиної парадигми уявлення про самореалізацію особистості. На думку багатьох філософів, психологів, педагогів, самореалізація особистості є міждисциплінарною і міжпарадигмальною проблемою, що ускладнює процес чітко розглянути проблеми самореалізації особистості.

Отже, «самореалізація особистості» – це комплексне поняття, яке розглядається вченими як процес, потреба, форма, мета і результат (І. Андреев, Л. Коган, В. Сластьонін та ін.) [1].

Поняття «самореалізація» у педагогічній науці визначається як прагнення до визнання свого «Я». Основні характеристики самореалізації особистості:

1. Самореалізація особистості в навчально-професійній діяльності представляє собою активну взаємодію зі світом за належного забезпечення педагогічних умов.
2. Структура самореалізації особистості в навчально-професійній діяльності представляє собою комплекс мотиваційно-цільового, системного та рефлексивного компонентів.
3. Самореалізація в навчально-професійній діяльності представляє собою комплекс змістовно-цільових (професійна підготовка особистості); організаційно-процесуальних (компетентність викладачів); методико-інструментальних (використання інтерактивних методів і прийомів навчання) умов.

4. Самореалізації особистості в навчально-професійній діяльності – це комплекс, який забезпечує підвищення рівня реалізації технології на конфліктно-ціннісному, проблемно-цільовому, предметно-змістовному, організаційно-операціональному, виконавсько-корекційному та рефлексивно-системному етапах під час взаємодії викладача й студентів.

Педагогічна діяльність нашої сучасної освіти повинна сприяти самореалізації особистості в реальному житті, у відкритій системі соціалізації та розглядатися як найбільш демократичний та гнучкий засіб у вихованні та розвитку молоді. Це не проста, щоденна, малооплачувана часто морально-виснажлива, але необхідна діяльність у сучасному соціумі.

Система сучасної освіти залучає різні вікові, соціальні категорії і з неоднаковим рівнем розвитку: розумового, фізичного, особистісного, а також увагу приділяє роботі з обдарованими дітьми. Такий підхід дає можливість побачити й активно розвивати творчу самореалізацію особистості. Активна творча самореалізація особистості є продуктивною діяльністю, спрямованою на освоєння цінностей культури й прояв її індивідуальних можливостей і здібностей.

Активна творча самореалізація особистості – це властивість особистості, що виявляється в діяльності та спілкуванні як оригінальність, творчість, новизна. Творча активність – це здатність особистості ініціативно й самостійно знаходити «зони пошуку», ставити завдання, виділяти принципи, що лежать в основі тих чи інших конструкцій, явищ, дій, переносити знання, навички та вміння з однієї галузі в іншу. Творча активність необхідна в навчальній діяльності [2].

Розвиток творчої активності – процес прогресивних змін у часі та просторі, що відображається в кількісних, якісних і структурних перетвореннях особистості як цілісної системи й полягає в керованому розвитку її творчих здібностей та інтелекту на основі

пробудження інтересу до творчої діяльності, оволодіння методами творчого здобуття знань, формуванням індивідуального стилю творчої поведінки.

На думку багатьох дослідників з означеної проблеми, модель процесу творчої самореалізації особистості, можна розділити на такі підсистеми, як рефлексивна самореалізація; врахування особливостей природних каналів самореалізації; успішність використання технології творчої самореалізації; використання методу активного емоційно-інтелектуального освоєння мистецтва; стабільне функціонування системи занять із мистецтва; створення особливої дидактичної атмосфери занять із мистецтва. Такий метод активного емоційно-інтелектуального освоєння культури сприяє творчій самореалізації особистості й сталого розвитку естетичного смаку [3; 6].

Отже, завдання сучасної освітньої системи освіти створювати умови для самореалізації особистості, формування моральних якостей у дітей, підлітків та юнаків, сприяти професійній орієнтації, розвитку творчих здібностей. Ця вимога цілком закономірна, оскільки самореалізація є внутрішньою умовою, рушійною силою й мотивом здійснення предметних та соціальних перетворень людини.

Список використаних джерел

1. Бахтін М. М. Питання літератури та естетики / М. М. Бахтін. – М. : Художня література, 1975. – 502 с.
2. Безрукова С. Основы духовной культуры (энциклопедический словарь педагога) / С. Безрукова / – Екатеринбург, 2000. – С. 33.
3. Від творчості методиста до творчості вчителя / ред. К. І. Дугановой. – М., 1993. – 156 с.
4. Єфімова О. А. Формування творчої самореалізації майбутнього педагога: дис. ... к. пед. н: 13.00.08 / О. А. Єфімова. – Ішим, 2007. – 214 с.
5. Ісаєв І. Ф. Творча самореалізація вчителя: культурологічний підхід / І. Ф. Ісаєв, М. І. Ситникова. – Москва-Белгород : Вид-во БГУ, 1999. – 224 с/
6. Кузьміна Н. В. Професіоналізм особистості викладача і майстра виробничого навчання / Н. В. Кузьміна. – М. : Виц. шк., 1990. – 119 с.
7. Сластенін В. А. Педагогіка професійної освіти / В. А. Сластенін. – М. : Академія, 2006. – 368 с.

O. PEREPELITSA
Mykolaiv

THE CREATIVE SELF-REALIZATION OF PERSONALITY IN THE MODERN SYSTEM OF EDUCATION

The article deals with the theoretical approaches to the understanding of the nature, essence and content of self-realization. The scientific approaches, views about the understanding of self-realization in modern education are highlighted. The fundamental researches in modern psychological and pedagogical sci-

ence, the theoretical approaches to this problem are focused. The philosophical, pedagogical, psychological literature sources about the problem of self-realization are analyzed. The basic characteristics of self-realization in a pedagogical context are considered. It is revealed that the active creative self-realization of personality is the productive activity aimed to the development of culture's values and the demonstration of its individual capacities and abilities. A model of the process of creative self-realization of personality is considered.

Key words: creative self fulfillment of personality, modern education of a personality, components.

О. В. ПЕРЕПЕЛИЦЯ

г. Николаев

ТВОРЧЕСКАЯ САМОРЕАЛИЗАЦИЯ ЛИЧНОСТИ В СИСТЕМЕ СОВРЕМЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ

В статье раскрыты теоретические подходы к пониманию природы, сущности и содержания самореализации. Освещены научные подходы, взгляды относительно понимания самореализации личности в современной образования. Акцентируется внимание на фундаментальных исследованиях в современной психолого-педагогической науке, на теоретических подходах к этой проблеме. Проанализированы философские, педагогические, психологические литературные источники по проблеме самореализации личности. Рассмотрены основные характеристики самореализации личности в педагогическом контексте. Акцентировано внимание на том, что активная творческая самореализация личности является продуктивная деятельность, направленная на освоение ценностей культуры и проявление ее индивидуальных возможностей и способностей. Рассмотрена модель процесса творческой самореализацией личности.

Ключевые слова: творческая самореализация личности, современное образование личности, компоненты.

Стаття надійшла до редколегії 30.11.2015

УДК 811.161+378.14

Л. РУСКУЛІС

м. Херсон

ruskulis72@mail.ru

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

У статті проаналізовано суть інтерактивного навчання як спеціальної форми пізнавальної діяльності, що передбачає набуття професійного досвіду в навчальному процесі, визначається креативною роботою студентської групи, значним рівнем мотивації та емоційності, взаємодією групи та викладача; демонструє практику впровадження в навчальний процес комунікативно-діяльнісного підходу до навчання; зроблено спробу охарактеризувати види інтерактивного навчання: гра (ділова, імітаційна, симуляції, операційно-рольова), ігрове проектування, тренінги, синанон-метод, мікрОВикладання, метод кейса та ситуативні завдання; запропоновано методику їх проведення.

Ключові слова: інтерактивне навчання, співнавчання, технології інтерактивного навчання, нестандартна організація навчальної діяльності.

Спеціальною формою пізнавальної діяльності, що передбачає створення комфортних умов навчання, на сьогодні науковці по праву визначають інтерактивне, що передбачає набуття професійного досвіду в навчальному процесі, характеризується високим рівнем активності, тривалістю, самостійною креативною роботою студентського колективу, значним рівнем мотивації та емоційності, взаємодією групи та викладача [14, 50].

Як зауважує О. Пометун, інтерактивне навчання розглядається як «співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці), де учасники (студент і викладач) є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання, розуміють, що вони роблять, рефлексують із приводу того, що вони знають, вміють і здійснюють. Інтерактивна взаємодія включає як домінування одного учасника навчального процесу, так і однієї думки над іншою» [9, 9].